

የኢትዮጵያ ምልክት ቋንቋ

የተማሪ መጽሐፍ

10ኛ ክፍል

አዘጋጅ:- ፕሪን ኢንተርናሽናል አማካሪ ድርጅት

ጸሐፊ:- አቶ ኪዳኔ አድማሱ

ቴክኒካል አማካሪዎች:- ዶ/ር ተስፋዬ ባሻ፣ አቶ አንድአርጋቸው ደነቀ፣ አቶ አማረ አያሌው

አርታኢ:- አቶ የሻው ተሰማ

ምልክት ቋንቋ:- አቶ አማረ አያሌው

ግራፊክስ ዲዛይን:- አቶ ፍቃደአግዚአብሄር ከበደ

የምልክት ቋንቋ ስዕል:- አቶ ፍቃደአግዚአብሄር ከበደ

ሌሎች ስዕሎች:- አቶ አሰፋ ጉታ

አስተባባሪዎች:- ዶ/ር ጥላይ ካሣሁን፣ ዶ/ር ተስፋዬ ባሻ፣ አቶ አንድአርጋቸው ደነቀ

ማውጫ

ይዘት	ገጽ
መግቢያ -----	3
ምዕራፍ አንድ:	
የስፖርት ምንነት -----	5
ምዕራፍ ሁለት:	
የመጀመሪያ የሕክምና ዕርዳታ ምንነትና አስፈላጊነት -----	16
ምዕራፍ ሦስት:	
እኩልነት ምንድነው -----	26
ምዕራፍ አራት:	
ሥነምግባር እና የሥነምግባር መርሆዎች -----	35
ምዕራፍ አምስት:	
የማስታወቂያ ጥቅም -----	46
ምዕራፍ ስድስት:	
የተፈጥሮና ሰው ሠራሽ አደጋዎች -----	56
ምዕራፍ ስባት:	
የድርሰት ምንነትና ዓይነቶች -----	66
ምዕራፍ ስምንት:	
የውኃ አካላት -----	76
ምዕራፍ ዘጠኝ:	
የጎይል ምንጮች -----	84
ምዕራፍ አስር:	
ሞትና ሕይወት -----	95

መግቢያ

ይህ የአስረኛ ክፍል የኢትዮጵያ ምልክት ቋንቋ (የኢ.ምቋ)፣ ትምህርት እንደማንኛውም የቋንቋ ትምህርት ተገቢ የሆኑ ይዘቶችንና አቀራረቦችን ተከትሎ የተዘጋጀ ነው። የኢ.ምቋ መጽሐፍ ዝግጅት ተማሪዎች ከትምህርት ደረጃቸው ጋር በሚስማማ የኢ.ምቋ ክህሎት ማዳበር እንዲችሉና፣ ተገቢውን ዕውቀት እንዲያገኙ ማድረግ የመጽሐፉ ዝግጅት ዋና ዓላማ ነው። የቋንቋ ክህሎቶችን በሚገባ ለማስተማር የሚረዱ ምንባቦችን፣ መልመጃዎችን፣ ገላጭ ሥዕሎችን፣ ተግባራትን፣ ወዘተ፣ በማካተት የተዘጋጀ መጽሐፍ ነው።

የመጽሐፍ አዘገጃጀት እንደ ቋንቋው ባሕርይ የሚለያይ እንደመሆኑ፣ ለምልክት ቋንቋ የሚዘጋጁ መጻሕፍትም የራሳቸው ልዩ ባሕርያት ይኖሯቸዋል። የልሳን ቋንቋዎች ትምህርት አራቱን ዋና-ዋና ክህሎቶች ማለትም መናገር፣ ማዳመጥ፣ ማንበብና መጻፍን እንዲሁም የቋንቋውን የሥነጽሑፍና የሥነልሳን ዕውቀትን ማሳደግን መሠረት አድርገው የሚዘጋጁ ናቸው። በምልክት ቋንቋ ትምህርት ቋንቋው የዕይታና የአካል እንቅስቃሴ በመሆኑ፣ ትኩረት የሚያደርገው ምልክታዊ ምልክት አደራረግ ላይ ነው። እነዚህም ከልሳን ቋንቋ መናገርና ማዳመጥ ክህሎቶች ጋር በአቻነት ሊታዩ የሚችሉ ናቸው። ስለሆነም መጽሐፉ የቋንቋውን ምልክቶች የመረዳትንና፣ ምልክት የማድረግ ክህሎት ማዳበርን ትኩረት ትኩረት አድርጎ የተዘጋጀ ነው። የማንበብና የመጻፍ ክህሎቶችም ለማሳደግ በዕይታ ላይ የተመሠረቱ ምንባቦችንና የጽሕፈት መልመጃዎች ተካተዋል። በዚህም ተማሪዎቹ የቋንቋ ክህሎቶችን እንዲያዳብሩ፣ የሥነልሳንና የሥነጽሑፍ ዕውቀታቸውም እንዲያሳድጉ ያግዛቸዋል። መምህራንም እነዚህን ጉዳዮች መሠረት በማድረግ፣ ሥራውን በተሳሳካ ሁኔታ ለማከናወን እንዲችሉ መጽሐፉ ከፍተኛ እገዛ እንደሚያደርግ ይታመናል።

ለዚህም የኢ.ምቋ የአፍ መፍቻቸው ወይም የመጀመሪያ ቋንቋቸው የሆኑ ባለሙያዎችን ተሳታፊ በማድረግ የቃላት፣ የሐረግ፣ የዐረፍተ ነገር እንዲሁም የሰዋሰው አወቃቀሮችንና የሌሎች ዕውቀቶች ሽግግር እንዲኖር ጥረት ተደርጓል። በመሆኑም መጽሐፉ የኢ.ምቋ ምልክቶችን አሠራር፣ የኢ.ምቋ ሥነምልክታዊ ባሕርያትን፣ ኢ.ምቋ ምልክቶችን ምሥረታ የኢ.ምቋ ዐረፍተ ነገር አመሠራረትን፣ ወዘተ፣ በማካተት የተዘጋጀ ነው።

መጽሐፉ የኢ.ምቋን ልዩ ባሕርያት መሠረት አድርጎ የተዘጋጀ እንደመሆኑ፣ መማር ማስተማሩም ይህንን እንዲከተል ይጠበቃል። የኢ.ምቋን ጨምሮ ሁሉም የምልክት ቋንቋዎች ከንግግር ቋንቋዎች የሚለዩባቸው ሁለት ዋና-ዋና ባሕርያት አሉ። 1) የምልክት ቋንቋዎች በእጅ የሚሠሩና በዓይን የሚደመጡ ናቸው። 2) የምልክት ቋንቋዎች ፊደሎች (የጣት ፊደሎቻቸው) ገና ለጽሑፍ አገልግሎት የማዋል ደረጃ ላይ አልደረሱም።

በአንደኛው የምልክት ቋንቋዎች ባሕርይ ምክንያት ብዙውን ጊዜ የምልክት ቋንቋ መማሪያ መጽሐፍ በጽሑፍ ሳይሆን በተንቀሳቃሽ ፊልም መልክ (ቪዲዮ) ቢዘጋጅ ይመረጣል። ይህ ግንዛቤ ቢኖርም በአሁኑ ወቅት በሀገራችን ባለው የአቅምና የልምድ ውስንነት ምክንያት ትምህርቱን በቪዲዮ ለማዘጋጀት አልተቻለም። ስለዚህ ለጊዜው ትምህርቱን በጽሑፍ ማዘጋጀት እንደ አማራጭ ተወስኗል። በሌሎች ሀገሮችም ይህ አማራጭ ጥቅም ላይ ውሏል።

ሁለተኛው የምልክት ቋንቋዎች ባሕርይም ከግንዛቤ መግባት አለበት። እሱም ኢ.ምቋ ገና ለጽሑፍ ያለመብቃቱ ጉዳይ ነው። ምንም እንኳን ኢ.ምቋና አማርኛ ሁለት የተለያዩ ቋንቋዎች ቢሆኑም፣ ኢ.ምቋ የራሱ የሆነ የጽሑፍ ሥርዓት ስለሌለው፣ ትምህርቱን የአማርኛን ሥርዓተ ጽሑፍ ትኩረት ከሰጠ

በመጠቀም ለማብራራት ተምክሯል። በዚህ ምክንያት በችኮላ ለሚያየው ሰው መጽሐፉ የአማርኛ መማሪያ መጽሐፍ ሊመስል ይችላል። የኢትዮጵያ የፌዴራል መንግሥት የሥራ ቋንቋ አማርኛ ስለሆነ፣ አማርኛ ለዚህ መጽሐፍ ዝግጅት እንደ መሣሪያ ተመረጠ እንጂ፣ የጽሑፍ ሥርዓት ያለው ማንኛውንም የሀገራችንን ቋንቋ መጠቀም ይቻል ነበር። ስለዚህ ይህ የተማሪዎች መማሪያ መጽሐፍ በአማርኛ መዘጋጀቱ የኢምቁ አማርኛ ነው ማለት አይደለም። ይህን ግንዛቤ ይዞ ወደ ትምህርቱ መግባት በጣም ጠቃሚ ነው።